

Josef Kögler a Jan Kohout: životopis editorů třetího vydání Koniášova *Klíče*

DAVID MACH

ABSTRACT

The article presents two likely and so far unknown compilers of the third edition of Koniáš's *Key* from 1770. Their names have been revealed by a handwritten note in a copy that was originally a part of the library of the private collector Josef Bartsch (1731–1803). Concerning the first figure, the Jesuit Josef Kögler, the treatise describes his career in the Jesuit Order and the posts that he held. In the case of his co-worker Jan Kohout, the text outlines the possible connections that might help identify him precisely.

KEYWORDS

Recatholicisation • penitential missions • missionaries • Jesuits • biography • Josef Kögler • Jan Kohout • book collecting • Josef Bartsch

■ ■ ■

V roce 2010 jsem při katalogizaci části fondu knihovny pražské metropolitní kapituly narazil pod signaturou AAc 9 na exemplář třetího vydání známého Koniášova *Klíče*. Přesněji řečeno na titul: *Index Bohemicorum librorum prohibitorum ...* (dále jen *Index*), jenž byl vytištěn roku 1770 v Praze u Jana Karla Hraby (zemř. 1790).¹ Objevený exemplář původně pocházel ze sbírky znalce bohemikálních rukopisů a starých tisků kněze Josefa Bartsche (1731–1803). Jeho vlastnictví dokazuje drobné rukopisné exlibris na titulní stránce. Do metropolitní knihovny se *Index* pravděpodobně dostal v roce 1791. Podle Volfa prodal tehdy Bartsch své nashromážděné knižní poklady za tři tisíce zlatých Janu Michalovi rytíři Varlichovi z Bubna (zemř. 1804).² Tento kanovník a později děkan

¹ Podrobnější bibliografický popis titulu se nachází v Zdeněk V. TOBOLKA – František HORÁK (edd.), *Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. století. Díl II., Tisky z let 1501–1800. Část IV*, Praha 1947–48, č. 4298 a Zdeněk V. TOBOLKA – František HORÁK – Bedřiška WIŽDÁLKOVÁ (edd.), *Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. století. Dodatky. Díl II., Tisky z let 1501–1800. Část IV*, Praha 1998, č. 4298.

² Josef Bartsch pocházel ze slezské Lehnice. V Praze působil jako administrátor v hradčanském konventu voršilek (uršulinek) u kostela sv. Jana Nepomuckého. Byl přítelem a blízkým spolupracovníkem Josefa Dobrovského (1753–1829). Kromě něj udržoval kontakty i s dalšími soudobými sběrateli, bibliografy či literárními historiky. Sám chtěl sestavit dějiny domácího knihtisku. Tuto rozsáhlou práci však nedokončil. První zprávy o Bartschových sběratelských aktivitách pocházejí z roku 1776. Zdroje jeho akvizic představovaly především nákupy knih ze zrušených klášterů nebo dary a výměny. Takto shromáždil sbírku, která v době nabídky kapitule obsahovala na deset tisíc svazků. Několik dalších knih pak prodal či daroval svým známým, např. Bohumíru Janu Dlabáčovi (1758–1820). Zbylou pozůstalost zdědil lékař Jan Mayer (1754–1807). Bartschovy rukopisné poznámky

pražské kapituly se od roku 1781 výrazně podílel na reorganizaci a uspořádání její bibliotéky a archivu. Zmíněný exemplář dosud unikal pozornosti našich bibliografů a knihovědců. V základní řadě *Knihopisu* ani v jeho *Dodatech* nebyla daná signatura vůbec uvedena. Podchycen byl pouze jiný kapitulní exemplář se signaturou AAc 40. Evidenci jsem tedy provedl osobně do *Knihopisu-Digital*, a to v průběhu roku 2011 po mém nástupu do redakce *Knihopisu* v NK ČR.

Z výše uvedených důvodů zůstala doposud bez povšimnutí zajímavá Bartschova rukopisná poznámka bio-bibliografického charakteru, která částečně řeší nejasnosti kolem původcovství třetí edice *Klíče*. Moderní literárněhistorické výzkumy³ totiž vedle Koniášova autorství přisuzují důležitou roli i neznámému editorovi, který v *Indexu* obsažený seznam českojazyčných prohibit místy rozmnožil a nově uspořádal podle abecední posloupnosti příjmení autorů či prvních substantiv u anonymních děl. Zároveň přidal odkazový aparát (např. odkazy na překladatele, tiskaře, tematická, názvová hesla atd.), přepracoval pokyny pro vyhledávání kacířských knih a připojil aktuální církevní a státní legislativní nařízení. Tímto editorem nebyl, jak se původně tradovalo a jak správně odmítá M. Svatoš, pražský arcibiskup Antonín Petr Příchovský z Příchovic (1707–1793), ale osoba či spíše osoby, jejichž jména nám zaznamenává Bartschův latinský přepis na předním předešlé papírové obálce: „Hunc Indicem Josephus Kögler S.[ocietatis] Jes[us] Bohem.[us] Brundusien[sis] Superior missionis in Boh.[emia] una cum Joanne Kohaut curato in domo Emeritorum Sacerdotu[m] congressit. Obiit Posteris [?] 1778.“ Kompletní podobu zápisu se nepodařilo rozluštit.

Jméno Josefa Köglera není odborné veřejnosti úplně neznámé. Jeho základní personálie byly již publikovány, i když za jiným účelem.⁴ Díky nim jsem se mohl pustit do dalších průzkumů a z excerpovaných archivních materiálů

v knihách asi nebyly ničím výjimečným. Dokládá to jeden z jeho osobních exemplářů, do kterého vepsal svůj životopis. Více viz Josef VOLF, Sběratel P. Jos. Bartsch († 1803), *Časopis Národního musea* 102, 1928, sv. 2., s. 113–135 nebo Josef VOLF, *In memoriam Josefa Volfa: práce dra Josefa Volfa, otištěné v letech 1926–1927 v Prager Presse ...* Vybral a přeložil Miloslav NOVOTNÝ, Praha 1937, s. 33–37.

³ Autorstvím *Indexu* se zabývá Martin SVATOŠ, O autorství Klíčů a Indexu českých zakázaných knih, *Listy filologické* 125, 2002, č. 3–4, s. 321–325. Svatoš v něm koriguje některé mylné názory a zároveň upozorňuje na archivní pramen, konkrétně na Koniášův rukopisný seznam z jeho pozůstalosti: *Index librorum perniciosorum, abolendorum, vel repurgandorum*. ..., který společně s druhým vydáním *Klíče* z roku 1749 posloužil jako základ pro *Index*. Stručné hodnocení *Indexu* z hlediska použitelnosti v oblasti národní retrospektivní bibliografie podává Bedřiška WIZDÁLKOVÁ, *Příspěvky ke knihopisu. Sv. 6. Konkordance Koniášových Klíčů, Indexu, Jungmanna a Knihopisu*, Praha 1987, s. XI–XIII.

⁴ Biografické údaje jsou uvedeny v Karl Adolf Franz FISCHER, *Catalogus (generalis) provinciae Bohemiae (1623–1773) et Silesiae (1755–1773) Societatis Jesu*, München 1985, I. 71; Markéta HOLUBOVÁ, *Biografický slovník hudebních prefektů jezuitského řádu působících v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v letech 1556–1773*, Praha 2009, s. 73, č. 275; Markéta HOLUBOVÁ – Anna FECHTNEROVÁ, *Catalogus personarum et officiorum residentii ad S. Montem (1647–1773)*, Praha – Příbram 2006, s. 38, č. 95. Odsud převzato do *Databáze řeholníků v českých zemích v raném novověku* [on-line]: <<http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/>>, heslo: Kögler, Josephus SJ, 1717–? stav k 28. 4. 2013.

sestavit stručný životopis.⁵ Josef Kögler se narodil 4. února 1717 v Brandýse nad Labem manželům Václavovi a Ludmile. Pocházel pravděpodobně z bohatší měšťanské obchodnické rodiny, protože při jeho křtu konaném 10. února v místním kostele Obrácení sv. Pavla jsou jako svědci a kmotr uvedeny osoby z řad domácí šlechty a úřednictva brandýského panství.⁶ Do jezuitského řádu

⁵ Prohlédnuty byly příslušné archiválie uložené v NK ČR, konkrétně jezuitské personální katalogy v tištěné podobě evidující všechny členy české provincie: *Catalogus Personarum, & Officiorum Provinciae Bohemiae Societatis Jesu pro anno [1733–1773]*, [S.l., s.n.]; Praha, jezuitská tiskárna; Brno, dědicové Jakuba Maximiliána Svobody [mezi l. 1732–1772], 41 sv. a také rukopisné verze těchto katalogů zaznamenávající pouze příslušníky pražské klementinské koleje: *Catalogi personarum collegii Pragae ad s. Clementem 1650–1772*, NK ČR, sign. XXIII.D.137, fol. 250v–375r. Z řádových archivních pramenů byl dále použit první katalog trienálního katalogu podávající kromě evidenčních i určité hodnotící údaje: *Status personalis Societatis Jesu provinciae Bohemiae prout in anno 1767 fuerat*, NK ČR, sign. XXIII.E.73, rukopisy obsahující slavnostní sliby a jejich evidenci: *Liber sextus. Vota solennia et simplicia*, NK ČR, sign. XXIII.C.110/1; *Liber votorum tam solennium quam simplicium. Liber originalis*, NK ČR, sign. XXIII.C.110/2 nebo rukopisný seznam světců z Klementina: *Liber in quo notantur nomina eorum, qui ad ordines minores vel majores ex collegio Pragensi promoventur (1594–1773)*, NK ČR, sign. XXIII.F.75. Z archiválií uložených mimo NK ČR byla zohledněna pouze matriční evidence, přesněji: *Matrika narozených, oddaných a zemřelých, 1716–1746, Brandýs nad Labem*, SOA Praha, sign. Brandýs nad Labem 02. Výsledky průzkumu byly nakonec konfrontovány s údaji z kartotéky členů jezuitského řádu, kterou sestavila a spravovala A. Fechtnerová (*Rukopisná kartotéka členů jezuitského řádu*, Ústav dějin UK a archiv UK: Karta – Kögler, Josephus). Ostatní prameny, ať už řádového, exjezuitského či všeobecnějšího charakteru nebyly využity, i když by mohly přinést ještě další biografické údaje. Jako užitečná pracovní pomůcka se osvědčil článek Kateřiny BOBKOVÉ-VALENTOVÉ, Jak vytvořit životopis jezuitu, *Folia Historica Bohemica* 26, 2011, č. 2, s. 365–402. Zároveň bych chtěl poděkovat kolegům: M. Svobodové a K. BOLDANOVÍ za pomoc při luštění Bartschova přípisu a I. Čornejové za zpřístupnění výše zmíněné kartotéky.

⁶ Přesný matriční záznam: „10. Februarij Pokřtieno ditie Jozef Antonin. Otecz Pan Waczlaw Kegler Miesst[ěnin]: a Saused Matka Lydmylla. Levans Vrozeny a Stateczny Wladyka Pan Antonin Mezleczyk z Palmo-Lewu. Testes na mistie Vrozenyho Pana Jozefa Ferdinanda Hohenaura GMRzj[mské] Panstw Brand[ýského] Purgkrabiho stal Pan Ondržeg Placzek teho Panstw Pogezneg. Vroz[ený]: Pan Jan bylansky GMRzj[mské] Panstw Brand[ýského] Obročizj. Vrozena Pani Barbora Vroz[eného] Pana Tobiasse Sswertnera Manželka. Pani Rozyna Pana Ambrože Millera Měsst[ěnin] a Spolu Radnjho Miesta Brand[ýského] Manželka. Kržtil Kniez Jan Jozeff Martinsky Kaplan Brandeysky.“ Viz *Matrika narozených, oddaných a zemřelých, 1716–1746, Brandýs nad Labem*, SOA Praha, sign. Brandýs nad Labem 02, s. 23, v digitální kopii sn. 18. V řádových archiváliích často kolísá podoba příjmení mezi Kögler a Kögler. Jednotu není ani v sekundární literatuře. Fischer, Holubová a Fechtnerová preferují Kögler, zatímco tvůrci databáze řeholníků zvolili jako hlavní Kögler. Köglerův otec Václav byl obchodníkem se dřevem. Prozrazuje to pramenná zmínka z roku 1724, kdy si pro tyto aktivity pronajal kus obecní půdy. Viz Justin Václav PRÁŠEK, *Brandýs nad Labem Město, panství i okres*, II. Brandýs nad Labem – Stará Boleslav 2010, s. 135. V jezuitských archiváliích se objevuje ještě jedna osoba s podobným jménem. Záměnu lze ovšem vyloučit. Tento Josef Kögler se narodil 24. prosince 1742 a do Tovaryšstva vstoupil 20. října 1762. Viz K. A. F. FISCHER, *Catalogus ...*, pozn. 4, l. 76 nebo M. HOLUBOVÁ, *Biografický slovník ...*, pozn. 4, s. 77, č. 290.

vstoupil 20. nebo 21. října 1732.⁷ Předpoklady pro kněžské povolání musel splňovat, protože během dvouletého pobytu v domě první probace v Brně je v pramenech jmenován jako scholastik. Bezprostředně po noviciátu pak Köglera čekala tříletá filozofická studia (přesněji mezi roky 1735–1737 logika, fyzika a metafyzika) v Olomouci. V letech 1738–1742 pak postupně absolvoval běžnou řádovou pedagogickou praxi v tzv. nižších studiích.⁸ Byl činný jako učitel všech tříd gramatiky a navazující poetiky v Kutné Hoře, Praze u sv. Ignáce a v Klatovech. Do sféry výchovy mládeže směřovaly i jeho rané duchovní aktivity. V Klatovech a Praze totiž plnil funkci exhortátora studujících o nedělích a svátcích. Z tohoto kantorského období se dochovala i jedna Köglerova divadelní hra.⁹ Složil ji roku 1739, tedy v době, kdy pobýval v pražské koleji sv. Ignáce, pro žáky nejnižší třídy gramatiky.

K vlastnímu vzdělání se vrátil v roce 1743. Tehdy začal studovat teologii v Trnavě, kde zůstal celkem tři roky. Nejspíš zde i získal kněžské svěcení.¹⁰ Na poslední ročník teologie byl v roce 1746 poslán do pražského Klementina. Souběžně působil jako katecheta v bazilice sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Stejně jako většina jeho spolubratrů nezískal ani on doktorát z teologie. Teoretickou přípravu tak završil ročním terciátem v Telči. Praktické zkušenosti sbíral v roce 1748 v rezidenci na Svaté Hoře u Příbrami a o rok později znova v Praze. Na Svaté Hoře byl učitelem a prefektem mládeže na zdejším gymnáziu, katechistou v příbramském kostele a kazatelem pronášejícím exhorty k procesím. Navíc mu byl svěřen i úřad prefekta hudby a chóru, což svědčí o jeho nadprůměrných hudebních dovednostech. V Praze byl jako člen klementinského osazenstva ustanoven nedělním exhortátorem a správcem v Betlémské kapli. Ta byla úzce spojena se seminářem sv. Václava, jenž byl určen pro chudé jezuitské studenty. Vedle toho vizitoval a zajišťoval duchovní péči ve vybraných

⁷ Většina sekundární literatury: M. HOLUBOVÁ, *Biografický slovník ...*, pozn. 4, s. 73, č. 275; M. HOLUBOVÁ – A. FECHTNEROVÁ, *Catalogus ...*, pozn. 4, s. 38, č. 95; databáze řeholníků ..., pozn. 4, heslo: Kögler, Josephus SJ, 1717–? uvádějí 20. října. Ale K. A. F. FISCHER, *Catalogus ...*, pozn. 4, l. 71 a především *Status personalis ...*, pozn. 5, s. 12 mají 21. října.

⁸ Stručný přehled jednotlivých stupňů jezuitského nižšího školství podává Milan M. BUBEN, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. III. díl. 4. svazek, Řeholní klerikové (jezuité)*, Praha 2012, s. 33.

⁹ Hra měla název *Fratrum gratia rara, animorum consensu rarior, benevolentiae studio rarissima charitatis una et paterni amoris reintegratione, in scenam data*. Dochována je v rukopisné formě uložené v NA v Praze, sig. fond SM, J-20–17/18, k. 999. Podrobnější popis je k nalezení v databázi řeholníků ... pozn. 4 po zadání jména Kögler, Josephus do vyhledávacího rozhraní nebo v publikaci Magdalény JACKOVÉ, *Divadlo jako škola ctnosti a zbožnosti : jezuitské školské drama v Praze v první polovině 18. století*, Praha 2011, s. 181–184, 249.

¹⁰ *Liber in quo notantur nomina eorum, qui ad ordines minores vel majores ex collegio Pragensi promoventur (1594–1773)*, NK ČR, sign. XXIII.F.75, fol. 60v–61r, 108r–108v, 135r–135v, 172r–172v jeho jméno v letech 1745–46 neuvádí. Podle obvyklého postupu by se Köglerovo kněžské svěcení mělo udát ve třetím ročníku teologie, tedy v roce 1745. Tehdy ještě studoval v Trnavě. Datum svěcení bylo důležité pro nástup do terciátu. Ten měl proběhnout nejpозději do tří let po svěcení.

věznicích, nemocnicích a triviálních školách. Jako český katecheta navštěvoval konvent voršilek u kostela sv. Voršily na Novém Městě pražském. Přelomový bod v Köglerově řádové kariéře představoval rok 1750, přesněji 15. srpen, kdy v malostranském profesním domě složil do rukou jeho představeného Leopolda Grima (1688–1759) slavnostní poslední sliby, a tím tak vstoupil mezi profesy čtyř slibů.¹¹ Ve stejném roce byl zařazen do kajících misíí a tomuto poslání se věnoval až do zániku jezuitského řádu v roce 1773.

V letech 1750–1753 je v personálních katalozích evidován jako příslušník českojazyčné větve těchto misíí¹² bez dalších speciálních závazků. Jeho spolupracovníkem a krátce nato i přímým nadřízeným neboli superiorem byl právě Antonín Koniáš (1691–1760). Od roku 1754 přibýly Köglerovi kromě misionářských povinností i jiné funkce (viz níže). Zastával je především v zimě, přesněji mezi říjnem a Velikonocemi, tedy v době, kdy se kající misie nekonaly. O čtyři roky později (1758) převzal po svém spolubratru a pravděpodobně i učiteli Koniášovi superiorskou hodnost.¹³ Tu si podržel až do roku 1773. Dá se předpokládat, že právě v této pozici a jako dlouholetý stabilní člen skupiny kajících misionářů specializovaných na českou populaci se v roce 1770 jevil arcibiskupu Příchovskému jako nejvhodnější kandidát na editora a vydavatele *Indexu*. Příchovský byl totiž o kajících misích pravidelně informován. Na konci roku dostával od misionářů zprávy, ve kterých byly popsány dosažené výsledky a úspěchy. Na jejich adresu nešetřil chválou.¹⁴ O Köglerových zkušenostech zase

¹¹ Jmennou evidenci profesů čtyř slibů neboli patres quatuor votorum nabízí *Liber sextus. Vota solennia et simplicia*, NK ČR, sign. XXIII.C.110/1. Zde je na fol. 25v uvedeno Köglerovo jméno s místem i datem složení slibu. Vlastnoruční slib, který profesové osobně zapisovali a podepisovali do *Liber votorum tam solennium quam simplicium. Liber originalis*, NK ČR, sign. XXIII.C.110/2, jsem však nenašel.

¹² Kající misie byly primárně orientovány na upevňování náboženského života a zbožnosti. Jejich hlavním cílem tedy nebylo odhalování nekatolíků a zabavování prohibiční literatury. Kající misionáři kázali větším skupinám lidí, jak civilnímu obyvatelstvu, tak i vojákům. Posluchači obou pohlaví a všech stavů byli poučováni o hlavních zásadách zbožného života, škodlivosti hříchů a správné cestě vedoucí k spáse duše a věčnému životu. Byli nabádáni k nápravě svých hříchů či přímo k jejich veřejnému vyznání. Kazatelé sázeli především na psychologický efekt a vyvolání vhodné davové atmosféry. Kající misie většinou zahrnovaly hlavní kázání, několik vedlejších promluv a dále pak zpovědi, duchovní cvičení či výuku katechismu. Misionáři nebyli doprovázeni vojskem, ovšem do vybraných oblastí přicházeli s plnou podporou lokálních církevních úřadů a držitelů místních panství. O zavedení kajících misíí do Čech usiloval od roku 1730 provinciál a později generál řádu František Retz (1673–1750). První misie u nás proběhly v roce 1733 mezi německým obyvatelstvem. O tři roky později došlo ke vzniku dvou větví – české a německé. Jejich praktické fungování započalo až v roce 1737. Historii kajících misíí v české provincii popisuje Alois KROESS, *Geschichte der Böhmischen Provinz der Gesellschaft Jesu. III., Die Zeit von 1657 bis zur Aufhebung der Gesellschaft Jesu im Jahre 1773*, Olomouc 2012, s. 950–979. Větší prostor však věnuje německé větvi.

¹³ O Köglerově převzetí funkce superiora referuje A. KROESS, *Geschichte ...*, pozn. 12, s. 976.

¹⁴ Příchovský se o kajících misionářích kladně vyslovil např. ve zprávě z roku 1769 podané do Říma. Příslušnou pasáž cituje A. KROESS, *Geschichte ...*, pozn. 12, s. 977–976.

svědčí hodnocení řádových nadřízených z roku 1767.¹⁵ To nám prozrazuje, že do daného data absolvoval osmnáct kajících misíí a na dalších deseti se podílel jako superior. Prokázat se mohl i dobrým zdravotním stavem a dostatečnými znalostmi obou zemských jazyků. Na rozdíl od Koniáše se však nikdy nezúčastnil arcibiskupských misíí, které se primárně zaměřovaly na vyhledávání a zabavování nekatolických knih. Přesto si troufám tvrdit, že musel mít praktický přehled o dobové i starší protestantské literatuře, jež kolovala mezi domácími evangelíky. Nasvědčoval by tomu i fakt, že právě v *Indexu* byly oproti Koniášovým vydáním z roku 1729 a 1749 u některých prohibít rozpracovány popisy závadných míst či přidány zcela nové tituly z doby před i po roce 1749.¹⁶ Příímý důkaz Köglerových literárních znalostí či rovnou cenzurních zásahů však opět podávají rukopisné provenienční přípisky. Konkrétně se jedná o autografní poznámky v jednom z dochovaných exemplářů *Bible Kutnohorské* se znakem.¹⁷ Na předním přidešti tohoto prvotisku se nachází následující podpis: „Tento Zákon napravil P. Josephus Kegler S.J. Miss: de Paenitentia.“ V samotném biblickém textu je pak jeho rukou provedeno začernění a přeškrtnutí závadných míst a přidáno příslušné upozornění pro budoucího čtenáře.

Köglerovy souběžné duchovní aktivity nijak výrazněji nevybočovaly z řádových zvyklostí. Orientovány byly především na kazatelskou činnost mezi širšími vrstvami českých věřících. V letech 1754–1773 setrval v několika jezuitských kolejích či rezidencích. Nejčastěji se zdržoval v Praze, kde střídavě spadl mezi členstvo Klementina (1754, 1757, 1766–1769, 1771–1773), koleje sv. Ignáce (1753, 1758, 1763–1765) a jednou (1761) i profesního domu na Malé Straně. Více než jeden rok pobýval v koleji Nanebevzetí Panny Marie v Jindřichově Hradci (1760, 1762) a rezidenci ve Staré Boleslavi (1755–1756, 1759). Krátkodobě se objevil v Kutné Hoře (1751) a Březnici (1752). V roce 1770 se na rok vrátil na Svatou Horu. Na všech těchto místech mu bylo svěřeno vícero úloh. Opakovaně vystupoval jako sváteční, nedělní nebo postní kazatel a božítelový či popeleční exhortátor, kazatelský pomocník a operarius. V Praze se jeho stálým působištem stala především Betlémská kaple, vyšehradská bazilika a kostel sv. Salvátora. Pravidelněji plnil i staronové funkce katechety, exhortátora studujících či procesí, vizitátora věznic, nemocnic a triviálních škol. Nově předsedal několika náboženským kongregacím např. sv. Isidora v Praze a mezi lety 1762–1764 poskytoval duchovní cvičení pro mládež a cizince.

¹⁵ Tyto cenné informace podává *Status personalis* ..., pozn. 5. Kögler je zde evidován na s. 12 (podle původního číslování) ve skupině kajících misionářů.

¹⁶ Podle Wižďálkové však *Index* není oproti oběma *Klíčům* nijak výrazně lepší. Nově přidané údaje jsou prý někdy nesrozumitelné, nedorozřazené či přímo chybné. Dnes bohužel nelze přesně říci, kolik z těchto přídavek napsal ještě Koniáš a kolik pozdější editor. Viz B. WIŽDÁLKOVÁ, *Příspěvky* ..., pozn. 3, s. XII–XIII. Některé nepřesnosti *Indexu* rozebírá Wižďálková např. na s. 40, 44, 50 nebo 64.

¹⁷ Jde o exemplář uložený v knihovně Západočeského muzea v Plzni pod signaturou 501 D 2. Knihu jsem osobně neviděl. Informace o přípiscích přebírám ze záznamu v Josef HEJNÍČ, *Soupis prvotisků Západočeského muzea v Plzni*, Plzeň 2000, s. 36–37, záznam č. 30. V 18. století byl vlastníkem bible jakýsi Jan Tadeáš Habřina, měšťan Nového Města pražského.

Jeho činnost po zrušení jezuitského řádu není známa. Neinformuje o ní ani Bartschův záznam. Není vyloučeno, že nadále zůstal kajícím misionářem. Ti údajně působili i po zániku Tovaryšstva.¹⁸ Rukopisný přípisek nám odkrývá pouze jediný údaj. Pravděpodobně se jedná o Köglerovo úmrtí, k němuž mělo dojít v roce 1778.

Kolem ní panují ještě větší nejasnosti. Jde o jakéhosi Jana Kohouta (Kohauta), který zatím nebyl přesně identifikován. S jistotou lze říci jen to, že nebyl jezuitou, protože v prohledávaných řádových personálních katalozích se jeho jméno nevyskytuje. Nejspíš šlo o světského duchovního a zaměstnance pražského arcibiskupství. Bartsch spojuje Kohouta s domem emeritních kněží. Taková instituce skutečně existovala. Byl to dům pro zestárlé světské kněze u kostela sv. Karla Boromejského (dnešní pravoslavný chrám sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici) na Zderaze postavený v letech 1705–1740 a zrušený v roce 1783. Tento ústav zajišťoval sociální péči o vysloužilé duchovní správce a měl i vlastní vedoucí personál. Podobné zaopatřovací služby nabízel ale i arcibiskupský špitál pro duchovní s kaplí sv. Antonína a sv. Alžběty. Ten byl založen již ve 14. století a znova obnoven Ferdinandem I. (1503–1564). Ani on neunikl josefínským reformám a zanikl v roce 1787. Stál na Hradčanech, tedy v bezprostřední blízkosti Bartschova působiště, a je možné, že zde mohly vzniknout nějaké vzájemné kontakty.¹⁹

¹⁸ O existenci kajících misí po roce 1773 se zmiňuje A. KROESS, *Geschichte ...*, pozn. 12, s. 978.

¹⁹ Stručnou historii obou uvedených ústavů podává František EKERT, *Posvátná místa král. hl. města Prahy : dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého*, II, Praha 1884, s. 325–326, 487–488.

Josef Kögler and Jan Kohout: The Life Stories of the Editors of the Third Edition of Koniáš's *Key*

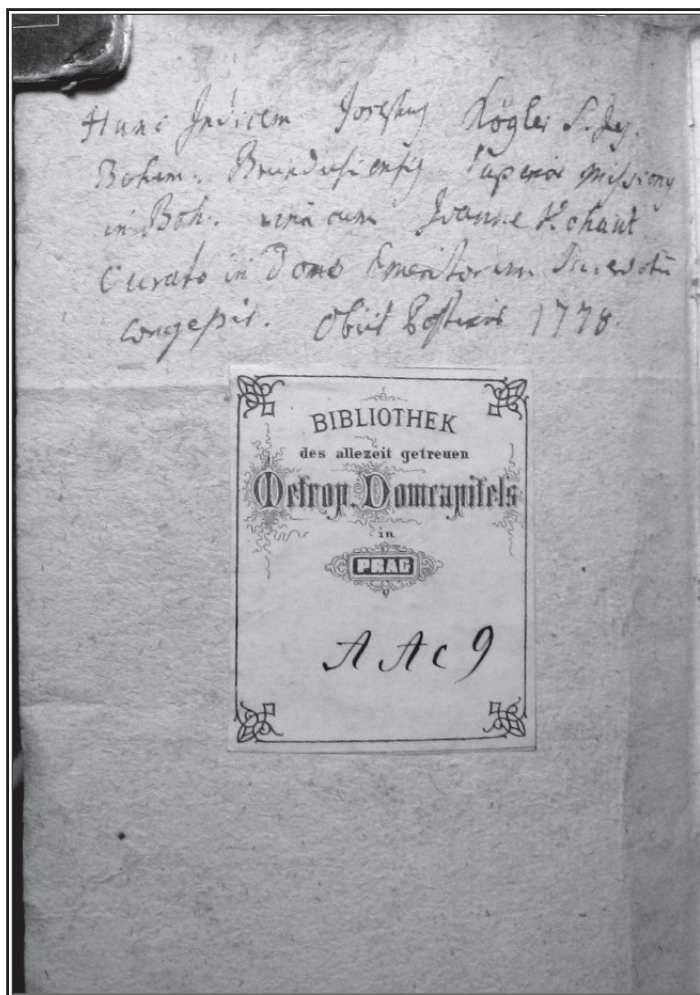
DAVID MACH

SUMMARY

In 2010, the author found an interesting handwritten note in one of the extant copies of the third edition of Koniáš's *Key Closing and Opening Heresies* (*Clavis Haeresim claudens et aperiens*). It was published in 1770 under the Latin title: *Index Bohemicorum librorum prohibitorum...* (hereinafter only as the *Index*). The author of the note was the bibliophile Josef Bartsch (1731–1803). From his personal collection, the book then became part of the library of the Prague Metropolitan Chapter, where it has been newly discovered. Bartsch recorded the names of the compilers of the *Index* in his copy. They were Josef Kögler and Jan Kohout. Their share in the publication of the *Index* was not known. Therefore, the article provides some personal information about them. In the case of Josef Kögler, the basic biographical data have been found and his career in the Jesuit order has been described. On the other hand, more detailed biographical data on Jan Kohout are still lacking. Only possible institutional connections have been indicated.

Josef Kögler was born in a burgher family in Brandýs nad Labem on 4 February 1717. He joined the Society of Jesus in October 1732. He completed his philosophical studies in Olomouc. He was a student of theology in Trnava but graduated in Prague. During his study years as well as later, he went through a normal practice of the Jesuit Order. He worked especially as a teacher and cleric. He performed the traditional vocations of a preacher, exhorter, catechist or operarius repeatedly e.g. in Svatá Hora near Příbram, in Stará Boleslav, Jindřichův Hradec and Prague. On 15 August 1750, he swore the last solemn oaths and became a penitential missionary the same year. After eight years, he was even appointed the Superior of Czech penitential missions. He retained this post until the Jesuit Order was disbanded. He is likely to have died in 1778.

Jan Kohout was probably a secular priest. He could have stayed in the so-called Emeritus House at the Church of St Charles Borromeo at Zderaz or in the archiepiscopal hospital for clergymen at Hradčany.

Rukopisná poznámka Josefa Bartsche na předešlý tisk *Index Bohemicorum librorum prohibitorum ...*, Praha, Jan Karel Hraba 1770.